

PROJEKT PROGRAMU MERYTORYCZNEGO PRZEDMIOTOWEGO KONKURSU HISTORYCZNEGO DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

I. CELE KONKURSU

1. Promowanie nauki historii i popularyzacja wiedzy historycznej.
2. Wspomaganie motywacji i rozwoju uczniów wybitnie zdolnych.
3. Umożliwienie zainteresowanym uczniom zmierzenia się z nowymi wyzwaniami edukacyjnymi na poziomie ponadprogramowym, w tym lekturą tekstów popularnonaukowych oraz tworzeniem wypowiedzi argumentacyjnej.
4. Kształcenie umiejętności krytycznego myślenia historycznego oraz wykorzystywania wiedzy historycznej w praktyce, w tym w sytuacjach nietypowych.
5. Wdrażanie uczniów do samodzielnego zdobywania wiedzy oraz do odpowiedzialności za planowanie własnego rozwoju naukowego.

II. WYMAGANIA KONKURSU

Konkurs historyczny obejmuje treści podstawy programowej kształcenia ogólnego z historii w oparciu o Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 5 lipca 2024 poz. 996).

Wymagania ogólne:

1. Chronologia historyczna.
 - a) Odróżnianie przeszłości, teraźniejszości i przyszłości.
 - b) Posługiwanie się podstawowymi określeniami czasu historycznego: epoka, okres p.n.e., okres n.e., tysiąclecie, wiek, rok.
 - c) Obliczanie upływu czasu między wydarzeniami historycznymi.
 - d) Umieszczanie procesów, zjawisk i faktów historycznych w czasie oraz porządkowanie ich i ustalanie związków przyczynowo-skutkowych.
 - e) Dostrzeganie zmiany w życiu politycznym i społecznym oraz ciągłości w rozwoju kulturowym.
2. Analiza i interpretacja historyczna.
 - a) Krytyczne analizowanie informacji uzyskanych z różnych źródeł (w tym kartograficznych), próba wyciągania z nich wniosków.
 - b) Lokalizacja w przestrzeni procesów, zjawisk i faktów historycznych przy wykorzystaniu

map i planów w różnych skalach.

- c) Rozróżnianie w narracji historycznej warstwy informacyjnej, wyjaśniającej i oceniającej.
- d) Objaśnianie związków przyczynowo-skutkowych, analizowanie zjawisk i procesów historycznych.
- e) Dostrzeganie potrzeby poznawania przeszłości dla rozumienia procesów zachodzących we współczesności.

3. Tworzenie narracji historycznej.

- a) Konstruowanie ciągów narracyjnych przy wykorzystaniu zdobytych informacji źródłowych.
- b) Posługiwanie się pojęciami historycznymi i wyjaśnianie ich znaczenia.
- c) Przedstawianie argumentów uzasadniających własne stanowisko w odniesieniu do procesów i postaci historycznych.
- d) Tworzenie krótkich i rozszerzonych wypowiedzi pisemnych (rozprawka).

III. ZAKRES MERYTORYCZNY KONKURSU

Zakres merytoryczny konkursu jest zgodny z wymaganiami szczegółowymi podstawy programowej. Poszczególne treści będą sprawdzane sukcesywnie na kolejnych etapach, zgodnie z poniższym zapisem:

ETAP I (szkolny)

Zadania konkursowe zamknięte [czas na rozwiązanie: 90 minut, maksymalna liczba punktów: 50] będą obejmowały następujące zagadnienia:

- I. Cywilizacje starożytne.
- II. Bizancjum i świat islamu.
- III. Średniowieczna Europa.
- IV. Społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy.
- V. Polska w okresie wczesnopiastowskim.
- VI. Polska w okresie rozbitcia dzielnicowego.
- VII. Polska w XIV i XV wieku.
- VIII. Wielkie odkrycia geograficzne.
- IX. „Złoty wiek” w Polsce na tle europejskim.
- X. Początki Rzeczypospolitej Obojga Narodów.
- XI. Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVII wieku.
- XII. Europa w XVII i XVIII wieku.
- XIII. Rzeczpospolita Obojga Narodów w I połowie XVIII wieku.

ETAP II (rejonowy)

Zadania konkursowe zamknięte i otwarte krótkiej odpowiedzi [czas na rozwiązanie: 90 minut, maksymalna liczba punktów: 60] będą obejmowały:

- w 1/3 [20 pkt] treści wymagane na etapie I

- w 2/3 [40 pkt] następujące treści:

- XIV. Powstanie Stanów Zjednoczonych.
- XV. Wielka rewolucja we Francji.
- XVI. Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej.

- XVII.** Walka o utrzymanie niepodległości w ostatnich latach XVIII wieku.
- XVIII.** Epoka napoleońska.
- XIX.** Europa po kongresie wiedeńskim.
- XX.** Ziemie polskie w latach 1815–1848.
- XXI.** Powstanie styczniowe.
- XXII.** Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku.
- XXIII.** Ziemie polskie pod zaborami w II połowie XIX i na początku XX wieku.
- XXIV.** I wojna światowa.
- XXV.** Sprawa polska w czasie I wojny światowej.

ETAP III (wojewódzki)

Zadania konkursowe zamknięte i otwarte, w tym zadanie otwarte rozszerzonej odpowiedzi, [czas na rozwiązanie: 90 minut, maksymalna liczba punktów: 50] będą obejmowały:

- **rozszerzona wypowiedź argumentacyjna (rozprawka, łącznie do uzyskania 10 punktów)**
- **treści wymagane na etapie I i II (łącznie do uzyskania 10 punktów);**
- **następujące treści (łącznie do uzyskania 30 punktów):**

- XXVI.** Europa i świat po I wojnie światowej.
- XXVII.** Odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej.
- XXVIII.** II Rzeczpospolita w latach 1921–1939.
- XXIX.** Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej.
- XXX.** Droga do wojny.
- XXXI.** Wojna obronna Polski we wrześniu 1939 r.
- XXXII.** II wojna światowa i jej etapy.
- XXXIII.** Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką.
- XXXIV.** Sprawa polska w czasie II wojny światowej.
- XXXV.** Świat po II wojnie światowej.
- XXXVI.** Początki komunizmu w Polsce.
- XXXVII.** Stalinizm w Polsce i jego skutki.
- XXXVIII.** Polska w latach 1957–1981.
- XXXIX.** Dekada 1981–1989.

Na etapie wojewódzkim w arkuszu znajdzie się zadanie polegające na napisaniu rozszerzonej wypowiedzi argumentacyjnej (rozprawki) na jeden z dwóch zaproponowanych tematów.

Tematy rozprawki będą dotyczyły różnych epok historycznych oraz różnorodnej problematyki. Kluczową umiejętnością sprawdzaną w tej części arkusza będzie umiejętność zajęcia stanowiska wobec zaprezentowanego problemu, a następnie – uargumentowania tego stanowiska z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i z uwzględnieniem wskazanych aspektów. Wypowiedź argumentacyjna będzie musiała liczyć minimum 200 słów.

Kryteria oceny rozszerzonej wypowiedzi argumentacyjnej:

1. Argumentacja (0-8 p.):

- Wprowadzenie: prezentacja tła historycznego dotyczącego problemu zawartego w temacie (0-1p.)
- Sformułowanie stanowiska adekwatnego do problemu zawartego w temacie. (0-1p.)
- Dwa argumenty na poparcie prezentowanego stanowiska (0-6 p.):
 - Adekwatność danego argumentu wobec tematu i prezentowanego stanowiska (0-1p. dla każdego argumentu; w przypadku przyznania 0 p. nie ocenia się funkcjonalności wiedzy historycznej).
 - Funkcjonalnie wykorzystana wiedza historyczna (fakty, postaci, procesy, terminologia) (0-2 p. dla każdego argumentu):
 - ✓ **2 p.** – wnikliwa analiza, trafnie dobrane przykłady, bogata faktografia i terminologia, brak błędów rzeczowych;
 - ✓ **1 p.** – analiza oparta na uogólnieniach, mało dokładna, w większości wsparta podstawową faktografią i terminologią, czasami niepoparta przykładami albo wnikliwa analiza z jednym błędem rzeczowym;
 - ✓ **0 p.** – pozbawione charakteru argumentacyjnego przedstawianie faktów dotyczących wydarzenia historycznego, odtwarzanie wiedzy bez powiązania z argumentem lub w sprzeczności z nim albo wnikliwa analiza z co najmniej dwoma błędami rzeczowymi, albo podstawowa analiza z jednym błędem rzeczowym.

Uwaga! Jeśli temat został zrealizowany częściowo, można przyznać punkty tylko za jedną część argumentacji.

2. Spójność i logika wypowiedzi (0-2 p.):

- ✓ **2 p.** – praca zawiera logicznie powiązane i funkcjonalne części: wprowadzenie, rozwinięcie i podsumowanie; w żadnej części nie występują treści nieistotne w argumentacji, niepowiązane z problemem; zdania w akapitach są połączone logicznie z zastosowaniem właściwych spójników; nie ma skrótów myślowych i luk w argumentacji utrudniających jej rozumienie ani zbędnych powtórzeń tych samych treści.
- ✓ **1 p.** – pracy brakuje wprowadzenia lub podsumowania lub któraś z tych części jest niefunkcjonalna albo co najmniej dwukrotnie wystąpiły treści nieistotne w argumentacji, albo co najmniej dwukrotnie zaburzona jest spójność między następującymi po sobie zdaniami, albo co najmniej dwukrotnie pojawiły się skróty myślowe, luki lub powtórzenia treści.
- ✓ **0 p.** – wystąpiły dwa typy zaburzenia spójności i logiki opisane w kryteriach na 1 punkt lub praca nie zawiera rozwinięcia.

W przypadku niespełnienia minimum 200 słów nie są przyznawane punkty za spójność i logikę wypowiedzi.

IV. LITERATURA DLA UCZNIĄ

DO ETAPU I (szkolnego):

- Podręczniki historii dopuszczone przez MEN do użytku szkolnego, uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego w szkole podstawowej.

DO ETAPU II (rejonowego) dodatkowo:

- Sienkiewicz W., Olczak E. (red.), *Atlas historii Polski*, Warszawa, Demart, 2024 (ISBN: 978-83-7912-717-7) (część dostosowana do wymagań I i II etapu)

DO ETAPU III (wojewódzkiego) dodatkowo:

- Sienkiewicz W., Olczak E. (red.), *Atlas historii Polski*, Warszawa, Demart, 2024 (ISBN: 978-83-7912-717-7) (część dostosowana do wymagań III etapu)

- Davies N., *Europa. Rozprawa historyka z historią*, Kraków, Znak, 1998 (lub późniejsze) (rozdziały XI-XII: *Tenebrae* [od podrozdziału „Okres międzywojenny”], *Divisa et indivisa*).

V. INFORMACJE DLA UCZNIĄ DOTYCZĄCE PRZEBIEGU KONKURSU

Arkusze zadań do każdego etapu mogą zawierać barwne ilustracje i zdjęcia.